

empirialäheisyyteen. Esityksen suppeudesta johtuen on vain vaikea arvioida, kuinka hyvin tässä ollaan onnistumassa. Kyse on hyvässä, mutta myös rajoittavassa mielessä tutkimusraportista. Kova analyysi seurannee perästä.

Alkusanoissaan teokseen Stuart Hall paitsi kehuu työtä ja kertoo Morleyn vaikeuksista löytää tutkimukselleen rahoitusta lisäksi kiittää kustannusryhmä Comediaa, joka on julkaissut kirjan ja joka "laajemmassa mielessä on itse osa koko (tutkimus)projektia". Comedia onkin muutamassa vuodessa julkaissut runsaan määrän teoksia, jotka edustavat elävää ja kriittistä brittikeskustelua. Koska sen kirjat ovat kohtuuhintaisuudessaan myös käyttäjystävällisiä, nimi on hyvä painaa mieleen.

Tarmo Malmberg

Tietoteollisuus tilastoina

RUBIN, Michael R. & HUBER, Mary T. (with Elizabeth L. Taylor). *The Knowledge Industry in the United States 1960-1980*. Princeton University Press, Princeton N.J., 1986. 211 s.

Teoksessa *The Production and Distribution of Knowledge in the United States* (Princeton 1962) professori Fritz Machlup ensi kerran kokonaisvaltaisesti arvioi tietoteollisuuden olemusta ja merkitystä. Samalla luotiin empiiristä perustaa informaatioyhteiskunnasta käytävälle keskustelulle.

Tietoteollisuus oli 1960-luvulla Yhdysvaltain nopeimmin kasvava talouselämän sektori. Sittemmin kasvuvauhti on tasaantunut ja noudattelee talouden yleistä kasvuvauhtia.

Nyt käsillä oleva teos mittaa koulutuksen, tutkimuksen, kehitystyön, tiedonvälityksen, informaatiopalvelujen sekä tietotekniikan välineistön laajuutta ja merkitystä Yhdysvaltain taloudellisessa rakenteessa. Tutkimuksen käynnisti professori Machlup ja hänen työtoverinsa saattoivat sen päätökseen hänen kuolemansa (1983) jälkeen.

The Knowledge Industry on ennen kaikkea tilastollinen työ. Tässä piilee sen voima ja heikkous. Voimana ovat Machlupin selkeät rajaukset ja pelkistetty käsittelytapa. Kirjassa on 133 erilaista taulukkoa ja suuri määrä numeerista tietoaineistoa. Niin taloustieteilijälle kuin tiedotustutkijalle kirja on verraton tietosampo.

Tietoaineuksen keräyksessä ja ryhmitelyssä ei ole huomauttamisen sijaa. Hakemisto on pelkistetty, mutta riittävä. Taulukoiden kommentointi on asiallista ja toimittajat ovat olleet johtopäätöksissään uskollisia Machlupin aikaisempien töiden peruslinjalle.

Mitään kokonaisvaltaista tai laajempaa informaatioteollisuuden ja sen ilmiöiden analyysiä tai teoriaa on kirjasta turha hakea. Eikä tämä ole ollut kirjoittajien tarkoituksaan. He ovat lähinnä pyrkineet tuottamaan tilastotietoa ja luokittelemaan sen mielekkäällä tavalla. Johtopäätösten teko on pitkälti jätetty lukijan oikeudeksi.

Kirjan keskeisin havainto on, ettei Machlupin aikoinaan ennustama tietoteollisuuden nopea kasvu ole täysin toteutunut Yhdysvalloissa. Tietoteollisuuden osuus oli 29 % BKT:stä vuonna 1958 ja vastaavasti 34 % 1980. Kasvu on ollut siten sangen vaatimatonta myös muihin BKT:n sektoreihin verrattuna. Luonnollista on, että erilaisilla luokitteluperusteilla on joissain muissa tutkimuksissa päästy erilaisiin arvioihin.

The Knowledge Industry on suositeltava käsikirja jokaiselle informaation taloudellisista vaikutuksista kiinnostuneelle tutkijalle.

Rolf Leppänen

Hyvä ja vielä parempi teknologia

HUDSON, Heather E. (ed.). *New Directions In Satellite Communications*. Artech House Inc., 1985.

Lokakuussa 1984 pidettiin Texasin yliopiston suojissa satelliittiviestintää käsit-

televä kansainvälinen kokous. Hudsonin toimittama kokoomateos on tämän kokouksen yhteenvetoraportti.

Kokouksessa oli viisi työryhmää:

1. Satelliittipalvelujen ja tekniikan uudet suunnat
2. Uudet satelliittipalvelut ja niiden kansainväliset vaikutukset
3. Satelliitit ja kolmas maailma
4. Kehitysmaiden televiestinnän vaatimukset
5. Kansainvälisen satelliittipolitiikan tuleva suunta

Teknologian valmistajia edustivat kokouksessa lähinnä Yhdysvallat, mutta osanottajia oli myös Kanadasta ja Japanista.

Kehitysmaiden kokemuksista kertoivat Meksiko (MORELOS-Mexican Domestic Satellite) ja Brasilia (BRASILSAT) sekä latinalaisen Amerikan PanAmSat ja luonnollisesti Alaskan kokeilut.

Oikeastaan kokoomateoksen alaotsikko "Challenges for North and South" kertoo siitä hyvin paljon. Esitelmöitsijät/kirjoittajat uskovat vakaasti teknologian voimaan ja myönteisiin vaikutuksiin. Näitä ei aseteta missään vaiheessa kyseenalaisiksi.

Toinen yhteinen piirre esityksissä on teknologian neutraalisuus. Sillä ei ole poliittisia sidonnaisuuksia. Se on itsessään hyvää ja sitä käytetään kehittymisprosessin keskeisenä työvälineenä. On siis vain hyvää ja vielä parempaa teknologiaa.

Ja päämääränähän on yhteinen entistä tehokkaampi viestintäjärjestelmä ja amerikkalaisittain vapaa tiedonvälitys.

Analyttiselle lukijalle kirjoitukset ovat puisevaa luettavaa. Syitä ja seurauksia ei etsitä tai analysoida, vaan tapahtumat vain kerrotaan ja kuvataan.

Kysymyksessä ovatkin eräänlaiset johdantopuheenvuorot, jotka on sitten koottu samoihin kansiin. Eräänlaisina yleisesityksinä ne kyllä palvelevat paikkaansa, mutta kokeneempi harrastaja tuskin jaksaa teoksesta innostua.

Kirjan sisällön keskinkertaisuutta suurempikin haastaja on kuitenkin aika. Tekniikan kehitys on erityisesti tällä alueella niin nopeaa, että vuoden 1984 näkymät ovat jo auttamatta historiaa.

Rolf Leppänen

Televisio muutoksessa

DRUMMOND, Philip & PATERSON, Richard (toim.). Television in Transition. Papers from the First International Television Studies Conference. London, BFI, 1985. 280 s.

Televiestitutkimus tuntuu eriytyneen muutamaksi toisistaan erillään olevaksi haaraksi tai näkökulmaksi, jotka valitettavan harvoin kohtaavat toisiaan. Omalla tahollaan ovat ne, jotka väittelevät julkisesta palvelusta ja kaupallisista paineista; omallaan ne, jotka tutkivat tv-väkivallan vaikutusta lapsiin; omallaan ne, joita kiinnostaa yleisön vastaanottokäyttäytyminen; ja samoin ne, jotka kaivavat esiin tv-ohjelmiin sisäänkirjoitettuja merkityksiä tai ideologiaa.

Jo näiden näkökulmien perusteella voitaisiin puhua television politologiasta, psykologiasta, sosiologiasta ja semiologiasta.

Philip Drummond ja Richard Paterson ovat koonneet toimittamaansa kirjaan 15 alustusta, jotka ovat peräisin vuonna 1984 Lontoossa pidetystä televiestitutkijoiden konferenssista. Kirjoittajia on kuudesta Länsi-Euroopan maasta sekä lisäksi Israelista, Yhdysvalloista ja Kanadasta.

Television in Transition -teoksen kirjoitukset jakaantuvat jokseenkin jäännöksittä kolmen sateenvarjon alle: television instituutiot (politologiat), television yleisö (sosiologia) ja ohjelmien ideologia (semiologia), vaikka aivan niiden mukaisesti kirjan lukuja ei olekaan järjestetty.

Kohtaamisia näkökulmien välillä ei nytkään juuri nähdä. Luontevaa on, että puhuttaessa yleisön ohjelmamielityksistä sivutaan julkisten ja kaupallisten tv-yhtiöiden toiminta-ehtoja. Yhtään yllättävältä taas ei tunnu, että semiologit (älköön nimitystä tulkittako aivan kirjaimellisesti vaan avarammin) lukevat vain ja ainoastaan tekstiä, ikään kuin varoen kolauttamasta päätään tv:n hallintomallien ankaruuteen.

Esimerkki semiologiasta voisi olla Ellen Seiter, joka kirjoittaa amerikkalaisen tv-tuottajan Aaron Spellingin menestysarjojen ideologiasta. Hän löytää saman hegemonisen sisältökoodin niin Mod Squadista kuin Starskysta ja Hutchista,